

ASANSÖR SEKTÖRÜ RAPORU (2021)

SANAYİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sektörel Raporlar ve
Analizler Serisi

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	2
Tablolar Listesi.....	3
Kısaltmalar Listesi.....	4
YÖNETİCİ ÖZETİ	5
1. SEKTÖRÜN GENEL DURUMU	5
1.1. Sektörün Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu	5
1.2. Sektörün Türkiye’deki Genel Durumu	7
1.3. Sektördeki Üretim Eğilimleri ve Üretilen Başlıca Ürünler	8
1.4. Sektörün Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler	8
1.5. Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler	9
1.6. Sektörün Kapasite Kullanımı.....	9
1.7. Sektörün İşyeri Sayısı ve İstihdamı	9
1.8. Sektörün Üretim Değeri	10
1.9. Sektörün Cirosu	10
1.10. Sektörün Katma Değeri	11
1.11. Sektörün Ar-Ge Faaliyeti	11
1.12. Sektörün Elektrik Tüketimi	11
1.13. Sektörün Dış Ticareti	11
1.14. Sektörün Maliyet Bileşenleri	12
1.15. Sektörün 2023 Projeksiyonu.....	12
2. SEKTÖRÜN SON ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ	13
2.1. Son Dönemdeki Sektöre İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler	13
2.2. Sektörün Üretim Endeksi Değerlendirmesi	13
2.3. Sektörün Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi	13
2.4. Sektörün İhracat ve İthalat Değerlendirmesi	14
KAYNAKÇA	15

Tablolar Listesi

Tablo 1. Yıllara Göre Asansör Periyodik Kontrol Verileri.....	6
Tablo 2. 2020 Yılı Asansör Sektörü Toplam İhracatı	11
Tablo 3. 2020 Yılı Asansör Sektörü Toplam İthalatı	12

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
Ar-Ge	Araştırma Geliştirme
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
KKO	Kapasite Kullanım Oranı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme Dairesi Başkanlığı
SGM	Sanayi Genel Müdürlüğü
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Türk asansör sektörü, Türkiye’de 1950’lerden sonra hareket kazanmış ve tamamen ithalat yoluyla ihtiyaçların karşılandığı bir sektör yapısından sıyrılarak kademeli olarak asansör montajı ve aksam imalatında yerli üretimin arttığı bir sektör yapısına dönüşmüştür. Özellikle 1990’lardan sonra artan asansör talebine karşılık olarak büyümesini ve gelişimini sürdürmektedir.

Türk asansör sektörünün cirosu genel olarak diğer sektörlerle göre düşük olmakla birlikte, yerine getirdiği işlev, toplumda geniş kitlelerinin asansörü en yaygın dikey ulaşım aracı olarak tercih etmesi nedeniyle ülke sanayisi, ekonomisi ve istihdamı açısından önemli bir faaliyet alanıdır.

Dünyada gelişen yeni teknolojilerle birlikte, Türk asansör sektörü de büyük bir değişim sürecine girmiş ve dünya ticaretinde önemli pazar paylarına ulaşmış bulunmaktadır.

Türk asansör sektörünün doğrudan kentleşme ve buna bağlı olarak gelişim gösteren inşaat sektörü ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Bundan sonrada Türkiye’deki kentleşme sürecinin devam edeceği, mevcut yapıların yerine depreme dayanıklı yeni yapıların inşa edileceği gibi hususlar dikkate alındığında, inşaat sektörünün faaliyetlerine paralel olarak, asansör sektöründeki büyümenin devam etmesi kaçınılmaz olarak görülmektedir. Ayrıca Ortadoğu, Balkanlar ve Afrika ülkelerinde devam eden Türk yatırımları asansör sektörünü pozitif yönde etkilemeye devam etmektedir.

Ancak son dönemlerde Ortadoğu’da yaşanan sorunlar nedeniyle ister istemez asansör sektöründe pazar daralması meydana gelmiştir.

Dünya pazarını elinde tutan çok uluslu şirketlerin üretim alanlarını daha ucuz işgücüne sahip Asya ülkelerine taşımasıyla birlikte, ulusal şirketlerimizin içerde ve dışarda rekabet gücünün zayıflamasına neden olmaktadır. Bu durum hem kullanıcı açısından, hem de ulusal asansör sektörünün gelişimi açısından önemli bir risk olarak değerlendirilmektedir.

Ancak yüz yılı aşkın bir tecrübe ve geçmişe sahip çok uluslu şirketlerin varlığına ve ulusal asansör sektörünün çok genç olmasına rağmen, Türkiye’nin konumu gereği elde etmiş olduğu başarının ve iş hacminin aynı oranda gelişmesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Bu gelişmenin en önemli sebebi olarak asansör aksam imalatçılarının üretimde verimliliği yakalamış olmalarıdır. Bununla beraber gelişmeye geliştirilmeye ihtiyacı olan yenilikçilik ve Ar-Ge faaliyetleri sektörün gelecek perspektifinde büyük önem arz etmektedir.

1. SEKTÖRÜN GENEL DURUMU

1.1. Sektörün Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu

Gümrük Birliği ile birlikte Türk ulusal mevzuatının Avrupa Birliği teknik mevzuatına uyumlu hale gelmesi, “Malların Serbest Dolaşım İlkesi” kapsamında sektörün ihracat şansını olumlu yönde arttırmıştır. Bu artış sadece AB üyesi ülkelerle sınırlı olmayıp, tüm dünyada Türk ürünlerine olan güveni ve dolayısıyla talebi ortaya çıkarmış bulunmaktadır.

AB Komisyonu tarafından AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanan 2014/33/EU sayılı asansör direktifi, birebir uyumlaştırılarak Asansör Yönetmeliği (2014/33/AB) olarak mevzuatımıza kazandırılmış bulunmaktadır.

Asansörler ve asansörlere ait asansör güvenlik aksamalarının karşılamaları gereken temel sağlık ve güvenlik gerekleri ile bu ürünlerin piyasaya arz koşulları 29/6/2016 tarihli ve 29757 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Asansör Yönetmeliği (2014/33/AB) ile belirlenmiştir.

AB teknik mevzuatının Türk Mevzuatına dâhil edilmesi ve uluslararası standartların "Türk Standardı" olarak kabul edilmesiyle birlikte, EN 81 ailesi içerisinde yer alan uyumlaştırılmış standartlar Türk Standardı olarak kabul edilmiştir.

İlgili teknik düzenlemesi ve uyumlaştırılmış standart ile ilgili geçiş dönemi içerisinde sektörün gerekli hassasiyeti göstererek uyum sağlaması, gerek rekabet gücü gerekse yeni pazarlara erişim için önemlidir.

Asansörlerin periyodik kontrolüne ilişkin usul ve esaslar ile asansör periyodik kontrollerinde görev alacak olan A tipi muayene kuruluşlarının yetkilendirilmesi, yükümlülükleri ve denetimlerine ilişkin usul ve esaslar, 4/5/2018 tarihli ve 30411 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olan Asansör Periyodik Kontrol Yönetmeliği ile belirlenmiştir.

Asansörlerin periyodik kontrolleri için Bakanlık tarafından yetkilendirilen A tipi muayene kuruluşlarında görevlendirilecek olan muayene elemanlarının veya muayene elemanı adaylarının belgelendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, 1/8/2016 tarihli ve 29788 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Asansör Periyodik Kontrollerini Gerçekleştirecek Muayene Personelinin Belgelendirilmesine Dair Tebliğ (SGM: 2016/18) ile belirlenmiştir.

2020 yılında, toplamda 592.230 adet asansörün periyodik kontrolü yapılmış olup 235.968 adet asansöre (%40) kırmızı etiket, 48.802 adet asansöre (%8) sarı etiket, 205.673 adet asansöre (%35) mavi etiket ve 101.787 adet asansöre de (%17) yeşil etiket iliştilmiştir.

Tablo 1: Yıllara Göre Asansör Periyodik Kontrol Verileri

YILI	KIRMIZI	SARI	MAVİ	YEŞİL	TOPLAM
2012	75.190 (%74)	12.062 (%12)	-	14.002 (%14)	101.254
2013	96.542 (%64)	11.407 (%7)	-	44.329 (%29)	152.278
2014	92.743 (%55)	9.893 (%6)	-	64.689 (%39)	167.325
2015	117.993 (%58)	7.856 (%4)	8.289 (%4)	70.043 (%34)	203.231
2016	189.539 (%63)	8.813 (%3)	36.458 (%12)	66.723 (%22)	301.533
2017	196.803 (%53)	11.338 (%3)	77.037 (%21)	83.895 (%23)	369.073
2018	223.433 (%51)	21.122 (%5)	102.405 (%24)	87.757 (%20)	434.717
2019	223.291 (%44)	44.955 (%9)	146.503 (%29)	93.101 (%18)	507.850
2020	235.968 (%40)	48.802 (%8)	205.673 (%35)	101.787 (%17)	592.230

2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yılları için asansör periyodik kontrol sonuçları değerlendirildiğinde; 1/1/2012 tarihinde başlayan ve 1/1/2022 tarihinde 10 uncu yılını dolduracak olan bu süreç içerisinde kontrol edilen asansör sayısında ve yeşil etiket alan asansör sayısında önemli bir artışın sağlandığı görülmektedir.

Asansörlerin tescili, işletilmesi, bakımı, garanti ve satış sonrası hizmetleri ile hizmet denetimi ve mevcut asansörlerin iyileştirilmesiyle ilgili uyulması gereken kurallar 6/4/2019 tarihli ve 30737 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Asansör İşletme ve Bakım Yönetmeliği ile belirlenmiştir.

Son yıllarda yurtdışında montaj, komple (paket) asansör satışı gibi alanlarda da Türk firmalarının çalışmalar yaptığı görülmeye başlanmıştır. Ayrıca Türk Cumhuriyetleri, Orta Asya ve AB ülkelerinde asansör montaj işleri yapan firmalarımızın sayısında da önemli bir artış söz konusudur. Özellikle Afrika ülkeleriyle olan dış ticaretin gelişmesiyle birlikte, Türk asansör firmalarının bu ülkelerdeki yatırımlarını arttırmasına neden olmuştur.

Türkiye’den asansör aksamı ithal eden ülkeler yoğunlukla, AB ülkeleri, orta doğu ülkeleri ve Türk Cumhuriyetleridir. Ayrıca uzak doğudan Güney Amerika’ya kadar aksam ihracatı yapıyor olması rekabet gücünün kayda değer seviyede arttığını göstermektedir. Ancak aksam ithalatının uzak doğu kökenli ürünler üzerinde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir.

Özellikle uzak doğu kökenli ürünlerin ülkemizde kullanımının artışı, Avrupa normları çerçevesinde üretilen ürünlerimize yönelik olumsuz etkisini arttırmış bulunmaktadır. Bu nedenle, marka değeri ile yurtdışına ihracat kaleminde başarılarla sahip firmalarımızın, pazar içerisindeki konumlarını koruyabilmeleri için Ticaret Bakanlığı İthalat Genel Müdürlüğüne söz konusu ithal ürünlere yönelik anti dumping uygulaması amacıyla bireysel başvurularda bulunmaları sektörün geleceği açısından büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca çok uluslu şirketlerle kurulan ortaklıklar bu alanda ülkemizde yapılan yatırımları da çoğaltmıştır. Bugün Türk asansör sanayinde yer alan firmaların büyük bir bölümü dünyanın pek çok bölgesine ihracat yapabilme kabiliyetine erişmiş bulunmaktadır. Gerek ülke içindeki konut ihtiyacı ve buna bağlı olarak oluşacak olan potansiyel, gerekse ülkemizin coğrafi konumu itibarıyla sağladığı avantajlar nedeniyle önümüzdeki dönemde de, Türk asansör sektörünü çok önemli kılmaktadır.

1.2. Sektörün Türkiye’deki Genel Durumu

Ülkemizdeki konut ihtiyacı ve buna istinaden yürütülen konut yapımı, asansör imalatını da doğrudan etkilemektedir. Son yıllarda kentsel dönüşüm projelerinin de hayata geçirilmesi ile birlikte, sektörde önemli gelişmeler yaşanmaktadır.

Ülkemizde asansör sektörü; aksam imalatı, asansörün tesis edilmesi (montaj) ile bakım ve onarım olarak üç ana kolda faaliyet göstermektedir. Bununla birlikte AB mevzuatına uyum çerçevesinde ülkemizde başlayan belgelendirme faaliyetleri ve asansörlerin periyodik kontrollerine ilişkin yürütülen tüm faaliyetler, sektörün gelişimine önemli katkılar sunmaktadır. Bu alanda çalışan yetişmiş kalifiye eleman sayısı her geçen gün artmaktadır.

Aksam imalatı, tamamen makina imalatının bir uzmanlık alanı olarak değerlendirilmektedir. Montaj işleri, mühendislik ve müteahhitlik hizmetlerini kapsamakta olup; çeşitli fabrikalarda üretilen aksamlar kullanılarak asansörün monte edilmesi sürecinin gerçekleştirilmesidir. Son yıllarda yurtdışında montaj, paket asansör satışı gibi alanlarda da Türk firmalarının çalışmalarının attığı görülmektedir.

1.3. Sektördeki Üretim Eğilimleri ve Üretilen Başlıca Ürünler

İç piyasada üretilen önemli asansör güvenlik aksamları; hız sınırlayıcı tertibat (hız regülatörü), güvenlik tertibatı (fren bloğu), hidrolik ve yaylı tamponlar, kapı kilit tertibatları ve kabinin düşmesini veya kontrolsüz hareket etmesini engelleyen tertibatlardır. Ancak hidrolik asansörlerde kullanılması zorunlu olan boru kırılma valfinin, hidrolik güç ünitelerinin, hidrolik basınç kontrol ünitelerinin tedariki ithalata bağımlı durumdadır.

Kabin, makina - motor grubu, tam ve yarı otomatik kabin ve kat kapıları, halat, kumanda kartı, kumanda panosu, klavuz ray, gösterge elemanları, kata getirme sistemi, kat ve kabin butonierleri, aşırı yük sistemi, kabin ve karşı ağırlık süspansiyonları, hidrolik silindir, dişsiz makina, fotosel, hız kontrol cihazları, kumanda sistemleri, paten, sensor, ray konsolları, denge zinciri, şalter, VVVF inverter, halat aparatları, kasnak, sistemler (Makina Dairesiz Sistemler) gibi diğer ana bileşenlerin tamamı Türk asansör sektörü tarafından yerli ürün olarak üretilmektedir.

Genel itibarıyla, Türk asansör sektörünün aksam imalatına bakıldığında elektrik tahrikli bir asansörün tesis edilebilmesinde dışa bağımlılık söz konusu değil iken, hidrolik tahrikli bir asansörün tesis edilebilmesinde ise dışa bağımlılık görülmektedir. Hidrolik tahrikli bir asansörün imalatına bakıldığında hidrolik güç ünitelerinin önemli bir üretim unsuru olarak yer aldığı görülmektedir. Ağırlıkla hidrolik güç ünitelerinin %90'ı paket ünite olarak ülkemize ithal edilmektedir.

1.4. Sektörün Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Genel itibarıyla Türk asansör sektörü, asansör güvenlik aksamları ile asansör montajında kullanılacak diğer aksamların üretimini gerçekleştirmekle birlikte, asansör tasarımı ve montajı ile asansör bakım, onarım ve servis hizmetleri gibi alanlarda da faaliyet göstermektedir. Hizmet sektörü içerisinde yer alan "Onaylanmış Kuruluşlarla" ve "A Tipi Muayene Kuruluşları" ile yoğun etkileşim söz konusudur.

Asansör Yönetmeliği (2014/33/AB) kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yetkilendirilen onaylanmış kuruluşlara ilişkin bilgiye, "https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/index.cfm?fuseaction=country.notifiedbody&cou_id=792" link adresinden erişim sağlanmaktadır.

Asansör periyodik kontrolleri için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yetkilendirilen A tipi muayene kuruluşlarına ilişkin bilgiye, "<https://www.sanayi.gov.tr/sanayi-faaliyetleri/yetkilendirilen-kurum-kuruluslar/01060420321>" link adresinden erişim sağlanmaktadır.

Asansörlerin periyodik kontrolü, Asansör Periyodik Kontrol Yönetmeliği gereği Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yetkilendirildikten sonra ilgili idareler ile protokol imzalayan olan A tipi muayene kuruluşları tarafından yürütülmektedir.

A tipi muayene kuruluşlarının Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yetkilendirilmesine ilişkin usul ve esaslar, 4/5/2018 tarihli ve 30411 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Asansör Periyodik Kontrol Yönetmeliği ile belirlenmiş olup 38 farklı A tipi muayene kuruluşu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş ve kamuoyuna duyurulmuş bulunmaktadır.

Türk asansör sektörünün doğrudan kentleşme ve buna bağlı olarak gelişim gösteren inşaat sektörü ile sürekli etkileşim halindedir. Önümüzdeki dönemde, deprem ve benzeri nedenlerden ötürü zorunlu kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında Türkiye’deki kentleşme sürecinin hızla devam edeceği dikkate alındığında, inşaat sektörüne paralel olarak, Türk asansör sektöründe de büyümenin devam edeceği kaçınılmaz olacaktır.

1.5. Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler

Asansör sektörü genel itibarıyla aksam imalatı, asansör tasarımı ve montajı ile asansör bakım ve onarımı gibi 3 ana kolda faaliyet göstermektedir.

Asansör aksam imalatı, özellikle Marmara Bölgesinde; İstanbul, Kocaeli, Bursa illerinde, Ege Bölgesinde; İzmir+ ilinde, İç Anadolu Bölgesinde ise; Ankara, Konya ve Kayseri illerinde, Akdeniz Bölgesinde; Antalya ilinde, Doğu Anadolu Bölgesinde; Malatya ilinde yoğunlaşmış bulunmaktadır.

Sektöre ülkemiz sınırları dahilinde gerçekleştirilen asansör montajı açısından bakıldığında ise, coğrafi nedenlerden kaynaklanan herhangi bir olumsuzluk yaşanmamaktadır. Asansör montaj firmaları gerek montaj gerekse tasarım konularında, ülkemizde 7 coğrafi bölgede 81 ilde faaliyet gösterebilen eğilimindedirler.

Bakım işi yapan firmalar da ihtiyaç oranında bölgelere dağılmış durumdadırlar. Bakım firmaları bağımsız olarak veya İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, Antalya, Samsun, Trabzon, Konya, Kayseri, Kocaeli, Gaziantep, Diyarbakır gibi büyük şehirlerde kurulmuş olan asansör montaj firmalarının yetkili servisi olarak faaliyetlerini diğer şehirlerde yürütmektedirler.

1.6. Sektörün Kapasite Kullanımı

Sanayi Sicil Kanunu kapsamında oluşturulan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı sanayi sicil kayıtlarına göre sektörün kapasite kullanım oranı (KKO) ortalama olarak %60 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1.7. Sektörün İşyeri Sayısı ve İstihdamı

6948 sayılı “Sanayi Sicil Kanunu” gereği, 2020 yılında sanayi sicil kaydı bulunan asansör montaj firması ve asansör aksam imalat firması sayısı toplamda 2.772’dir. Asansör aksam imalatçısı sayısı 285’tir.

Sanayi sicil uygulamaları kapsamında asansör montaj firmaları ve asansör aksam imalatçıları tarafından Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına iletilen yıllık işletme cetveli (2020 yılı) verilerine göre sektörde çalışan sayısı 31.586 kişidir. Ayrıca belgelendirme, periyodik kontrol gibi diğer faaliyetlerle birlikte bu alanda çalışan sayısının 30-35 bin kişi olduğu tahmin edilmektedir.

Asansörlerde bakım ve servis hizmetleri için Türk Standardları Enstitüsü tarafından hizmet yeterlilik belgesi (HYB) verilen firma sayısı 3.072 adettir.

Asansör sektörü yüksek seviyede yerel istihdam sağlayan bir sektör yapısına sahiptir. Asansör sektörünce yürütülen bütün faaliyetler, günümüzün en önemli sorunu olan istihdam karşısında bölgesel iş sahası sağlayan önemli bir çalışma alanı olarak kabul edilebilir. Asansörler; buzdolabı, televizyon, otomobil gibi sanayi ürünlerinden farklı olarak, kullanılacağı yerde ve genellikle o bölgede veya yörede yaşayan insanlar tarafından monte edilen, periyodik bakımı ve periyodik kontrolleri yapılması zorunlu olan ürünlerdir. Ayrıca, çok katlı binalar, konut sorunun çözümünde önemli bir çıkış yoludur ve bu yolla çözüme ulaşmak, asansörlerin ve sektörün başarısına bağlıdır. Asansör sektörü, bu nedenlerle stratejik sektör olarak kabul edilebilir.

Sektör içerisinde üretim faaliyetleri dışında bakım ve onarım işleri büyük bir istihdam potansiyeli oluşturmaktadır. Asansörlerin emniyetli çalışması için şart olan ve bu nedenle yasal zorunluluk olarak ilgili mevzuatta belirtilmiş olan periyodik bakım ve yılda bir yapılması zorunlu olan periyodik kontroller neticesinde çok sayıda kişiye iş imkânı sağlanmaktadır.

1.8. Sektörün Üretim Değeri

Türk asansör sektörü, yerine getirdiği işlev, geniş halk kitlelerinin asansörü en yaygın dikey ulaşım aracı olarak tercih etmesi nedeniyle, ülke sanayisi ve ekonomisi açısından önemli bir faaliyet alanıdır.

Türk asansör sektörünün doğrudan kentleşme ve buna bağlı olarak gelişim gösteren inşaat sektörü ile birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Önümüzdeki dönemde, Türkiye'deki kentleşme sürecinin hızla devam edeceği dikkate alındığında, inşaat sektörüne paralel olarak, Türk asansör sektöründe de büyümenin hızlı bir şekilde devam edeceği tahmin edilmektedir.

Bu nedenlerden dolayı, Türk asansör sektörünün stratejik öneme sahip bir sektör olarak taraflı tarafsız bütün kesimlerce kabul edilmesi gerekmektedir.

1.9. Sektörün Ciroosu

2020 yılı ihracat ve ithalat rakamlarına bakıldığında ise 2020 yılı için dış ticaret hacmi toplamda 358 milyon (\$) seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türk asansör sektörünün faaliyet alanı dikkate alındığında, 2020 yılında üretilen binaya göre yıllık asansör montaj sayısı, belgelendirme hizmetleri, periyodik kontrol hizmetleri, aksam üretimi, bakım ve servis hizmetleri genelinde yaklaşık 2-3 Milyar (\$) seviyelerinde bir cirooya sahip olduğu tahmin edilmektedir.

1.10. Sektörün Katma Değeri

Asansör bir makine olarak insanlara refahı hissettiren, moral veren teknolojik bir üründür. Asansör; diğer sanayi ürünlerinden farklı olarak, kullanılacağı yerde ve genellikle o bölgede veya yörede yaşayan insanlar tarafından monte edilen ve bakımı yapılan, periyodik olarak yılda bir defa muayenesi gerçekleştirilmesi zorunlu olan ürün grubu içerisinde yer almaktadır.

Türk asansör sektörü gerek montaj gerekse bakım ve servis hizmetleri açısından yaygın bir sektör yapısıyla bölgesel istihdama önemli katkısı bulunmaktadır. Ayrıca yıllık kontrollerde etkin olan A tipi muayene kuruluşlarının kendi bünyelerinde sağladıkları istihdam ile önemli ölçüde katma değer yaratmaktadır.

1.11. Sektörün Ar-Ge Faaliyeti

Türk asansör sektörünün en önemli ve en temel sorunu; sektör Ar-Ge alt yapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmaların azlığı veya tamamen yetersizliğidir.

Türk asansör sektörünün genel yapısı incelendiğinde, asansör firmalarınca hazır proje uygulamaları ile üretimin içerisinde yer aldığı görülmektedir. Çoğu firmanın kendi proje uygulamalarını üretmesi ve geliştirmesi gerekmektedir. Ancak firmaların araştırma geliştirme faaliyetlerine yönlendirilmesi için finansal desteklerin gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple sektörün gerek Bakanlığımız gerekse diğer kurum ve kuruluşların desteklerinden asgari şartlarda faydalanması gerekmektedir.

1.12. Sektörün Elektrik Tüketimi

Sanayi Sicil Kanunu kapsamında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı sanayi sicil kayıtlarına göre, sektörün geneli için toplam elektrik tüketiminin 147.580.863 kw/h olduğu görülmüştür.

1.13. Sektörün Dış Ticareti

AB müktesebatına bire bir uyumla birlikte asansör sektörü için Avrupa'da önemli bir pazar alanı oluşmuş ve son yıllarda bu alanda dış ticaret hacmi seviyesini sürekli olarak korumaya devam etmiştir.

Asansör sektöründe dış ticaret konusunda en güçlü ve dış ticaret fazlası veren alan yıllardır asansöre ait aksam ve parça imalatıdır. Bu alan asansör ithalat ve ihracatını dengeleme noktasında ciddi bir pozisyona sahip olup 2020 yılı dış ticaret rakamları bu durumu desteklemektedir. Bu alanda verilmiş olan 133 milyon \$'lık dış ticaret fazlalığı bu durumun en önemli göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tablo 2: 2020 Yılı Asansör Sektörü Toplam İhracatı

GTİP NO	GTİP TANIMI	İhracat \$
842810	Asansörler	127.890.587
843131	Asansörlere ait aksam ve parçalar	117.634.875
Toplam		245.525.462

Kaynak: TÜİK

Tablo 3: 2020 Yılı Asansör Sektörü Toplam İthalatı

GTİP NO	GTİP TANIMI	İthalat \$
842810	Asansörler	85.194.251
843131	Asansörlere ait aksam ve parçalar	27.252.741
Toplam		112.446.992

Kaynak: TÜİK

1.14. Sektörün Maliyet Bileşenleri

Aksam üretiminde belgelendirme, tasarım, malzeme ve işçilik maliyetleri, asansör montaj işinde belgelendirme, tasarım ve işçilik maliyetleri, asansör bakım ve servis hizmeti işinde ise işçilik maliyetleri, maliyet bileşeni olarak yer almaktadır.

1.15. Sektörün 2023 Projeksiyonu

Önümüzdeki dönemde de özellikle büyükşehirlerimizde kentsel dönüşüm projelerinin devam edeceği düşünüldüğünde, yapılarla/binalarla bütünleşik sistemler olarak monte edilmesi gereksinimi olan asansörler konusunda, Türk asansör sektörünün etkinliğinin devam edeceği düşünülmektedir.

Ayrıca Türk asansör sektörü ve sektörün teknolojik yapısının geliştirilebilmesi için, TOKİ tarafından yürütülecek projelerin çok önemli fırsatlar sunacağı görülmektedir.

Bu nedenle, gerek kamusal gerekse sektörel alanda sürecin iyi yönetilmesi gerekmektedir. Türk asansör sektörünün hem asansör hemde aksam imalatında, markalaşma ile paralellik oluşturacak şekilde kalite ve güvenlik esaslarını ön planda tutacak yeni tasarımlar geliştirmesi, sektörün gerek iç piyasada gerekse dış piyasadaki pazar payının büyümesine olumlu katkıları olacaktır.

Ancak sanayi sicil sistemine giren 2.772 adet asansör montaj firması ve asansör aksam imalat firması sayısına bakıldığında, sürekli olarak bölünerek çoğalan bir sektör yapısı ile karşı karşıya kalındığı gerçeği altında bu durumun avantaja dönüştürülmesinin ne kadar zor olabileceği hususunun atlanmaması gerekmektedir. Türk asansör sektörü içerisinde yer alan unsurların bir araya gelerek işbirliği yaparak güçbirliği oluşturması artık kaçınılmaz bir durumdur.

KOBİ ölçeğinde bulunan asansör monte edenlerin ve aksam imalatçılarının işbirliği-güçbirliği anlayışıyla bir araya gelerek; ortak tedarik, ortak tasarım, ortak pazarlama, ortak laboratuvar, ortak imalat, ortak hizmet sunumu ve benzeri konular ile Orta-Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında hazırlayacakları ortak imalata yönelik çalışmalarda bulunulması büyük önem arz etmektedir.

Bu fırsat dahilinde işbirliği-güçbirliği projesi ile bir araya gelen ortak tedarik, ortak tasarım, ortak pazarlama, ortak laboratuvar, ortak imalat, ortak hizmet sunumu ve benzeri konular ile Orta-Yüksek ve Yüksek Teknoloji alanlarında hazırlanan ortak imalat çalışmalarını yürüten sektör temsilcilerinin sektör adına önemli bir misyonu yerine getirdiği ve getirmeye devam edeceği gerçeğini ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Türk asansör sektörü bileşenleri bu yapıyı yani GETA'yı örnek almalı veya bu yapı içerisinde yer almaya çalışmalıdır. Özetle sektörün tek çıkış kapısının bu şekilde birleşmek olacağı gerçeğinin tüm samimiyetiyle görülmesi ve eyleme dönüştürülmesi olacaktır.

2. SEKTÖRÜN SON ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Son Dönemdeki Sektöre İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler

Dünyada ve ülkemizde yaşanan Covid-19 salgını nedeniyle sektörel faaliyetlerin ticari açıdan bir önceki döneme göre azalma eğiliminde olduğu tahmin edilmektedir. Bu süreç içerisinde özellikle istihdam, tedarik, ulaşım, finansman ve performans gibi faktörlerde olumsuz etkiler göz önünde bulundurulduğunda, sektörün faaliyetlerini sürdürebilme eğilimi değerlidir.

Yeni asansör montajında, gerek inşaat sektöründeki durgunluk, gerekse mevcut inşaatların yapımına verilen ara sebebiyle özellikle salgının ülkemizde başladığı dönemde ciddi bir düşüş yaşandığı görüldü.

Aksam imalatçılarının ise büyük çoğunluğunun kapasitelerini düşürmesine ve iç-dış pazardaki daralmalara rağmen, güçlü finansal altyapıları ve ihracata dayalı cirolarında çok büyük değişiklikler yaşanmaması sebebiyle salgın dönemini en az hasarla atlattığı söylenebilir.

Servis, bakım ve onarım firmalarının, pandemi sürecinde dahi mevcut hizmetlerin yürütülmesi serbestliğinden faydalanarak faaliyetlerini sürdürme şansı bulması ve gerek onarım, parça değişimi ve gerekse modernizasyon işlerinin dikey ulaşımın sürdürülebilirliği açısından önemini koruması söz konusu firmaların salgın döneminden en az şekilde etkilenmelerini sağladı.

İhracat oranlarında ise Eylül, Ekim ve Kasım 2020 aylarında yurtdışı ile çalışan firmaların ihracatlarında belli oranlarda bir artış olduğu söylenebilir.

Sektör bu süreç içerisinde kamu tarafından gerekli görülen bütün tedbirlere uyarak faaliyetlerini sürdürmeye çalışmıştır. Ayrıca asansörün virüs yayılımına etkisi düşünüldüğünde, sektörün bu alandaki ar-ge ve inovatif faaliyetleri insan sağlığı için önemlidir.

Bununla birlikte her türlü zorluğa karşın asansör periyodik kontrol faaliyetlerine devam edilmesi, kamu sağlığı ve güvenliğinin tesisi için büyük önem arz etmektedir.

2.2. Sektörün Üretim Endeksi Değerlendirmesi

Türkiye’de yaklaşık olarak 800.000 adet üzerinde asansör tesis edilerek hizmete açılmış olup bugün itibarıyla eski ve yeni olarak tanımlanan bu asansörlerin büyük bir bölümü halen kullanılmaktadır.

Asansör sektörü faaliyetleri kapsamında yeni asansör montajına ilişkin olarak bir değerlendirme yapılırsa, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 ve 2018 yükselme eğiliminde olan asansör sayısı pandemi ve ekonomik sorunlar nedeniyle inşaat sektöründe yaşanan gerileme nedeniyle 2019 ve 2020 yıllarında düşüş eğilimine geçmiş bulunmaktadır.

2.3. Sektörün Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi

Sanayi Sicil Kanunu kapsamında, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından oluşturulan sanayi sicil kayıtlarına göre ortalama olarak %60 seviyesinde kapasite kullanım oranına sahiptir.

2.4. Sektörün İhracat ve İthalat Değerlendirmesi

2020 yılı toplam ithalat ve ihracat verilerine bakıldığında asansör sektörünün yaklaşık olarak 245,5 milyon \$ ihracat değerine karşılık 112,5 milyon \$ ithalat değerini ortaya koyduğu görülmekte olup asansör sektörünün dış ticaret hacmi yaklaşık olarak 358 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bu rakamlara göre bir değerlendirme yapıldığında sektörün yaklaşık olarak 133 milyon \$'lık dış ticaret fazlası vermiş olduğu görülmektedir.

Bu değerler genel olarak analiz edildiğinde, asansör aksam ve parçalarında yerli üretim kapasitemiz veya arzımız bulunmasına rağmen, yerli montaj firmalarının halen ithalat tercihinde bulunduğunu göstermektedir.

KAYNAKÇA

1. SGM Sanayi Sicil Kayıtları
2. TÜİK Verileri
3. Türk Standardları Enstitüsü verileri
4. AB Yeni Yaklaşım Onaylanmış Kuruluşlar Bilgi Sistemi Kayıtları
5. Sektörel Gazete ve Dergiler